

Forkyndelse i 3D – om at bruge den jødiske baggrund i forkyndelsen

Af landssekretær Torben Mathiesen

De fleste biografgængere har oplevet at se en god film i 3D. Når sådan en film virkelig fungerer, giver den en fantastisk oplevelse. Handlingen i filmen kommer tæt på, fordi billederne træder ud af filmens normale to dimensioner og nærmest trækker biografgængerens med ind i handlingen.

Tænk, hvis forkyndelse kunne fungere på samme måde...

Jødisk baggrund som en ekstra dimension

Alle forkyndere drømmer om, at det budskab, de skal formidle, når ud over rampen og ind i tilhørernes hjerter. I sidste ende er forkyndelsen afhængig af Helligånden, der ”deler ud til hver enkelt, som den selv vil” (1 Kor 12,11).

Forkynderen må imidlertid fortsat tage ansvar for den menneskelige – eller håndværksmæssige – side af forkyndelsen. Her kan dét at bruge Bibelens jødiske baggrund i forkyndelsen være en kæmpe hjælp, fordi denne baggrund ofte tilbyder en ekstra dimension, der kan trække tilhøreren ind i budskabet på en ny måde.

Et eksempel

Min egen første store ”3D-oplevelse” af forkyndelse kan tjene som et eksempel: For en del år siden fik jeg på et tidspunkt anledning til at komme med en amerikansk bibellærer på en tur rundt om Genesaret Sø i Israel. Mens vi kørte, fik vi udpeget vigtige bibelske steder, samtidig med at vi fik en kort indføring i de politiske forhold på Jesu tid, bl.a. at Kapernaum var en grænseby mellem Herodes Antipas’ og Herodes Filips områder.

Da vi nåede til Kapernaum, stillede bibellæreren os dette spørgsmål: ”Hvordan kunne det egentlig lade sig gøre for Jesus at samle store folkeskarer i en besættelsestid, hvor der samtidig var enorme spændinger mellem de mange jødiske grupperinger? Ville de magtfulde folk ikke gøre alt for at holde alle tilløb til massebevægelser og oprør nede?”

Da ingen kunne svare fyldestgørende på spørgsmålet, pegede bibellæreren på tre beretninger fra Kapernaum, som tilsammen var med til at beskrive noget af rammen omkring Jesu virke:

Blandt de mennesker, som Jesus hjalp i Kapernaum, var tre nøglepersoner: *En romersk officer* (Matt 8,5-13) - med forbindelser til besættelsesmagten, *en kongelig embedsmand* (Joh 4,43-54) – med forbindelser til hoffet og *en synagogeforstander* (Mark 5,21-43) – med forbindelser til det religiøse establishment. Da man må formode, at disse mennesker fik et positivt forhold til Jesus, blev Kapernaum således et strategisk godt sted at arbejde ud fra: Der var vigtige allierede og samtidig nem adgang til at bevæge sig rundt mellem forskellige politiske områder i Israel.

Dér, midt i Kapernaum, fremstod en del af Jesu virke i pludselig i 3D for mig: Med ét lagde jeg mærke til en baggrund, jeg ikke havde set før. Oplevelsen gav nyt liv til gammelkendte tekster, og det fremhævede samtidig noget centralt i evangeliet, nemlig at Jesu kærlighed omfatter alle slags mennesker.

Elementer

Bibelens jødiske baggrund inkluderer en lang række ting omkring Israels historie, jødisk kultur og tro, klimamæssige og geografiske forhold i Israel samt Bibelens samtidshistorie.

Det at arbejde med Bibelen vil i forvejen automatisk føre forkynderen ud i nogle af disse områder. Det er jo Bibelens kulisser, som man ofte bare ikke kan komme udenom. Fx er det nærmest umuligt at forkynde om Jesu lignelse om farisæeren og tolderen i Lukas 18, uden at kende bare lidt den religiøse og historiske kontekst.

Derfor arbejder alle forkyndere faktisk i forvejen med den jødiske baggrund. Det kan bare være mere eller mindre bevidst.

Krav til forkynderen

Hvis den jødiske baggrund skal give tilhøreren en "3D-oplevelse" kræver det imidlertid en bevidst tilgang fra forkynderens side.

Forkynderen må – ud over at arbejde sig *ind* i teksten – også arbejde sig *ind bag* teksten. Øvelsen består ofte i at overveje, hvordan de første tilhørere eller læsere – ud fra deres kontekst - forstod budskabet. At trænge ind i dét stiller nogle krav til forkynderen:

For det første er det nødvendigt, at forkynderen selv har en grundlæggende forståelse af de store linjer i Bibelen. Et vigtigt element i at sætte sig i de første tilhøreres sted er nemlig at overveje, hvor i (frelses)historien disse befinder sig.

For det andet må forkynderen, i et eller andet omfang, studere noget samtidshistorie for at vide, hvilken historie, der omgiver Bibelens historie.

For det tredje kan et nærmere kendskab til Israels specielle geografi ofte være en hjælp til at forstå nogle af Bibelens beretninger.

For det fjerde må forkynderen sætte sig lidt ind i nogle af de arkæologiske opdagelser, som er blevet gjort, især dem der har været med til at afdække forskellige tiders jødiske praksis.

Hvis ovenstående lyder som store krav, er det ikke meningen. At arbejde med den jødiske baggrund kræver nok en interesse, men det er på ingen måde et arbejde, der er forbeholdt teologer eller arkæologer, også fordi der efterhånden findes en del gode hjælpemidler.

Hjælperedskaber til at komme i gang

Mange bibelkommentarer indeholder forklaringer, hvor der gøres brug af den jødiske baggrund. Det er bare ikke altid, at dét er selve udgangspunktet. Til gengæld findes der efterhånden en stor mængde litteratur og andre hjælperedskaber, man kan gøre brug af. I det følgende oplistes en række af disse redskaber, som kan være gode igangsættere:

Hjælp til at læse sig ind på de store linjer i Bibelen:

Bog: *Abraham – Nehemias*, Olav Uglem, LMH's Elevforening 2009.

Hjælp til at forstå den geografiske kontekst:

Bog: *Atlas over Bibelen og kirkehistorien*, Lohses Forlag 2003.

Bog: *Bibelguide*, Mike Beaumont, Lohses Forlag 2013.

Hjælp til at forstå jødisk samtidshistorie, tro og kultur:

Bøger: *Kristendommens jødiske rødder 1 og 2*, Oskar Skarsaune, Credo Forlag 1998.

Bog: *Dagligt liv på Jesu tid*, Miriam Feinberg-Vamosh, Dansk Luthersk Forlag 2000 (NB: Kan i dag kun købes hos Ordet og Israel).

Bog: *Jesus set med Mellemøstlige øjne 1 og 2*, Forlaget Kolon 2015.

Hjælp til at lære om de arkæologiske opdagelser:

Bog: *Fund fra Jesu tid*, Alan Millard, Lohses Forlag 1994.

Hjemmeside: <http://www.bibelskarkaeologi.dk/>
Tidsskriftet TEL, Selskab for Bibelsk Arkæologi.

Andet:

Hjemmeside: www.ordetogisrael.dk (rummer en stor artikelbase og en samling bibeltimer, hvoraf en del gør brug af den jødiske baggrund).

Hjemmeside: www.israel.dk (Israelsmissions hjemmeside, der bl.a. rummer artikler, henvisninger til bøger samt indsigt i de jødiske fester).

Hjemmeside: <http://www.israelcollege.com/> (messiansk-jødisk uddannelsessted i Israel med mulighed for at tilmelde sig online kurser).

Hjemmeside: <https://www.juc.edu/> (kristen, akkrediteret uddannelsesinstitution i Jerusalem med mulighed for at tilmelde sig korte kurser i Jerusalem).

Hjemmeside: <http://israelshistorie.dk/> (hjemmeside mest rettet mod at forstå den israelsk-arabiske konflikt, men indeholder også en ultrakort oversigt og en tidslinje, der går tilbage til tiden omkring David).